

Bij goed weiden hoort goede bodem

Jan Bruurs doet mee aan project om uitspoeling zware metalen te beperken

Bij de familie Bruurs in Baarle-Nassau staat diergezondheid hoog in het vaandel. Daarnaast is een lage kostprijs belangrijk. Volgens Jan Bruurs een prima combinatie. „Een goede diergezondheid betekent minder dierenartskosten.” Voor een goede diergezondheid is ook een gezonde bodem van belang. Daarom doet hij mee aan het project Bodem voor Water van het NMI en CLM Onderzoek en Advies.

Vrijdagmorgen. Het is volop drukte op het bedrijf van de familie Bruurs. Deze ochtend zijn de bieten geoogst en nu wordt de gedroogde maïs geplet, aangezuurd en in een slurf gedaan. Een niet alledaags beeld in de grensstreek. „Voor dit slurven moest ik een bedrijf uit Biezenmortel, bij Den Bosch, laten komen”, vertelt de veehouder. Door afspraken met collega's uit de buurt, die hun maïskorrels ook deze dag inslurven, is het mogelijk de kosten te drukken.

Het zelf inslurven van maïs past ook prima bij de bedrijfsvoering van Bruurs. Zo is het bedrijf met tachtig tot negentig koeien en ruim tachtig hectare behoorlijk extensief. „Door zelf krachtvoer te telen zijn er besparingen op de aankoop van brok mogelijk”, zegt hij. „Dat is zeker dit jaar financieel aantrekkelijk. Ten opzichte van de grondstofprijzdaling daalde de mengvoerprijs veel minder.”

Bruurs vindt maïskorrels een prima aanvulling op het rantsoen. Het geeft niet alleen in de winter een prima energieaanvulling, het past vooral prima bij de start van het beweidingseizoen. „Dan krijgen de dieren buiten een overaanbod aan vers en eivitrijk gras, vooral van de eerste sneede. De energierijke maïskorrels passen daar prima bij.”

Als extra gewas teelt de veehouder voederbieten. „Qua opbrengst in kilogrammen drogestof per hectare is dit gewas niet te evenaren. Daarbij is het gezond voer. De koe pakt het als eerste, zelfs al is het door de voermengwagen gesneden en gemengd. Daarbij is de biet ook het laatste wat een zieke koe nog wil eten. Lust de koe zelfs de biet niet, dan is de kans dat ze erbovenop komt klein.”

Verder verbouwt Bruurs zelf luzerne. Een vlinderbloem-

mig gewas dat stikstof bindt. „Het is een mooie bron van eiwit en het gewas groeit prima bij droogte. Beregenen is een dure hobby. Daarbij is luzerne goed voor de diergezondheid, omdat het voor pensprik zorgt.”

Het bedrijf probeert ook op andere manieren te werken aan een goede gezondheid. Zo lopen de dieren zo lang mogelijk buiten. „Bij nieuwe stallen is er vaak aandacht voor koecomfort. De koeien liggen op de nieuwste waterbedden, terwijl de boer zelf nog op een matras van 25 jaar oud ligt. Maar geen enkele ligbox kan tegen het comfort in de weide op.”

PUNTJES OP DE I

Bij goed weide hoort een goede bodem- en waterkwaliteit. Omdat Bruurs zelf bestuurder is van het waterschap Brabantse Delta, vindt hij dat hij hierin een voorbeeldfunctie heeft. Zo ligt ook de uitspoeling van zware metalen hem nauw aan het hart.

Toen hij werd benaderd om mee te doen aan het project 'Bodem voor water' aarzelde hij geen moment. Het project wil uitspoeling op bedrijfsniveau onderzoeken. „De gezondheid van de veestapel staat bij mij voorop”, herhaalt hij resoluut. „Dan is het goed om te zien hoe het met die zware metalen op mijn bedrijf is gesteld. De aanscherping van de mestnormen zorgt er toch al voor dat het lastiger wordt om goed graslandmanagement te plegen. Het is daarom belangrijk dat we alle puntjes op de i zetten.”

Aan het onderzoek doen drie veehouders mee. Eén intensieve, één gemiddeld bedrijf, qua dichtheid, en het extensieve bedrijf van Bruurs. Het onderzoek richt zich op koper, zink, selenium en kobalt.

Bruurs is niet bang dat op basis van dit onderzoek met een vinger naar de veehouderij wordt gewezen. „Uit cijfers van het waterschap blijkt dat ook nikkel soms een probleem is. Geen enkele boer gooit geld in de sloot”, grapt hij. „Wellicht dat sommige elementen van nature in de bodem voorkomen.”

Bij de start van dit project kwam Dirk Jan den Boer van het NMI langs om een bedrijfsscan te doen. Daarmee is te zien waar de hoge belastingen qua zware metalen zitten.

Zo wilde Den Boer de erfafspoeling aanpakken, misschien via een helofytenfilter. Bruurs vindt dat een stapje te ver. „We gaan netjes met onze machines om. Als we olie vervangen, vangen we de oude olie op. Reparaties vinden

Project Bodem voor water

Het project 'Bodem voor water' is een praktijkproef op drie veehouderijbedrijven in de omgeving van Baarle-Nassau. Dit project is gericht op het verminderen van de aanvoer van zware metalen naar de bodem én het vastleggen van de al in de bodem aanwezige zware metalen om te zorgen dat deze niet uitspoelen of door de plant worden opgenomen.

Deze doelen worden op een zo praktisch mogelijke manier nagestreefd. Zo gaat het project uit van de aanbevelingen van het project 'Beperking koper en zink op melkveebedrijven in Zuid-Nederland' van Koeien en Kansen. Belangrijk daarbij is dat de maatregelen niet alleen praktisch uitvoerbaar moeten zijn, ze moeten de ondernemer ook geld opleveren.

Zo richt het onderzoek zich op alternatieven voor het gebruik van koperhoudende voetbaden en het optimaliseren van de veevoeding. Daarbij is er vooral aandacht voor de hoeveelheid zink. Om de uitspoeling van de aanwezige zware metalen te beperken, richt het project zich op het verhogen of op peil houden van de pH en/of het organische stofgehalte. Hierdoor worden zware metalen vastgelegd.

Het onderzoek, uitgevoerd door CLM Onderzoek en Advies en het Nutriënten Management Instituut (NMI), startte deze zomer en duurt in totaal twee jaar. ZLTO, waterschap Brabantse Delta, stuurgroep Landbouw Innovatie Noord-Brabant, provincie Noord-Brabant, Stichting Kennisontwikkeling Kennisoverdracht Bodem en de ministeries van Vrom en LNV zijn financiers en actief bij het project betrokken.

bij de smid plaats. Ik vind het onnodig om de erfafspoeling op te vangen en door een helofytenfilter te laten gaan. Het moet wél praktisch blijven.”

Ook nam Den Boer grondmonsters en onderzocht hij de opname van zware metalen via het voer. Het bedrijf gaat nu al behoorlijk efficiënt met mineralen om, bleek hier. Zo staat er in de stal een bak met landbouwsout en hangen er enkele likblokken. Uit een onderzoek naar de opname van verschillende zware metalen kwam naar voren dat er bij weinig dieren te veel zware metalen werden gevoerd.

Zoals op zoveel bedrijven ligt de voorziening van sommige elementen zoals koper bij het jongvee onder de norm. Ook andere mineralen kennen hier een tekort. Dit jongvee loopt namelijk de hele zomer buiten. „Dat mineralentekort is op te vangen met een bolus. Maar dat kost ook een hele duist. Terwijl het jongvee het zonder bolus ook prima doet.”

Bij de vaarzen en koeien die pas aan de melk zijn ligt de norm van sommige elementen juist royaal boven de norm. „De dieren krijgen krachtvoer in de melkstal en die pas opgestarte dieren krijgen altijd een royale brokgift om problemen te voorkomen”, legt de veehouder uit.

BEMESTING

Ook keek Den Boer kritisch naar de bemesting. Zo voert Bruurs varkensmest aan. Deze mest stond vroeger bekend om haar hoge kopergehalte. „De mengvoederbedrijven kunnen op dit moment heel prima met grondstoffen omgaan en maken een rantsoen dat prima op maat is voor de varkens. Een overschot aan zware metalen zit hier niet meer in.”

Verder heeft Den Boer in het kader van dit project oog voor de pH van de bodem. Door een hoge pH worden zware metalen beter vastgelegd in de bodem en komen niet meer vrij. „Een goede pH is ook belangrijk voor het gewas”, zegt Bruurs. „Daarom bekalken we op tijd.”

Het belangrijkste verbeterpunt voor Bruurs is het verminderen van pootbaden met kopersulfaat, een belangrijke bron voor de koperovermaat in de bodem. Dit speelt vooral in de winterperiode, door de weidegang. De veehouder trof al maatregelen om voetbaden in deze periode zoveel mogelijk te beperken.

Zo kocht Bruurs een mestrobot om de roosters schoon en droog te houden. „Een hele investering, maar ik heb er geen dag spijt van. Door de droge vloer bewegen de dieren gemakkelijker. Ook blijven de klauwen droger, waardoor de kans op verspreiding van ziekten kleiner wordt.”

Om het aantal voetbaden nog verder te beperken, kiest Bruurs in het kader van het onderzoek Bodem voor Water voor een iets andere aanpak. „Dieren met Mortellaro worden met een bepaalde spray behandeld, waardoor het geneest. Hierdoor heb ik de helft minder pootbaden nodig.”

PIETER STOKKERMANS

Melkveehouder Jan Bruurs gebruikt weidegang om de koeien gezond te houden. Dat beperkt ook de uitspoeling van zware metalen, doordat minder voetbaden nodig zijn.

Foto: Nieuwe Oogst

